

ωτέρα ένασχόλησις εἶνε ἡ καλλιέργεια τῶν κτημάτων συνισταμένων εἰς ἐλαίας καὶ ἀμπέλους.

Ἡρίσειαν δὲ ὦραν δυτικώτερον τῆς Πορταρίας, χωρίζομενον ἀπ' αὐτῆς διὰ τοῦ Μεγάλου βρύματος, κείται τὸ μέγιστον πάντων τῶν χωρίων τοῦ Πηλίου ἡ *Μακρυνίτσα*, ἥτις κειμένη παρὰ τὴν δεξιάν ὄχθην τοῦ βρύματος, ἐκτείνεται ἀπὸ τῶν κορυφῶν σχεδὸν τοῦ Πηλίου μέχρι τῶν ὑπωρειῶν αὐτοῦ ἐπὶ μίαν ὥραν· ὁδὸς δὲ λίαν ἀνάτης παραλλήλως βαίνουσα τοῦ βρύματος ἄγει ἐκ τῶν κατωτέρω οἰκιῶν τοῦ χωρίου, αἵτινες ἀποτελοῦσι καὶ ἕλιον συνοικισμὸν καλούμενον *Κουκουράβα*, εἰς τὰς ἐπὶ τῶν ἀνωτέρων πλευρῶν τοῦ ὄρους κειμένας, διαιροῦσα τὸ χωρίον εἰς ἀνατολικὸν καὶ δυτικὸν μέρος. Καὶ τὸ μὲν ἀνατολικὸν κείμενον παρὰ τὸ βρύμα εἶνε κατάφυτον καὶ κατάρβυτον, ξηρὸν δὲ καὶ ἄδενδρον τὸ πρὸς δυσμὰς, ἐπισκιαζόμενον ὑπὸ τοῦ ὑπερκειμένου βράχου τοῦ Σαρακηνοῦ. Ἐν τῷ μέσῳ τοῦ χωρίου κείται ἡ ἀγορά, ἐνθα ὑπὸ τὴν σκιάν μεγάλων πλατάνων μαρμαρόκτιστος κρήνη προχέει ἄφθονον ὕδωρ. Αἱ οἰκίαι τοῦ χωρίου εἶνε πάσαι σχεδὸν διώροφοι, καθότι διὰ τὴν κατωφέρειαν τοῦ ἐδάφους, ἐνῶ ἡ πρὸς τὸν Πελασγικὸν κόλπον ἐστραμμένη πλευρὰ εἶνε ὑψηλὴ, ἡ πρὸς τὸ Πήλιον εἶνε ὅλως ταπεινὴ, καθισταμένη εὐπέδατος ἐκ τῆς ὁδοῦ· ἀριθμεῖ δὲ ἡ κωμόπολις περὶ τὰς 6000 κατοίκων, οἵτινες, ἐκτὸς τῆς καλλιέργειας τῶν κτημάτων, μετέρχονται καὶ τέχναις τινάς, ὧν ἡ μᾶλλον ἐπασχολοῦσα πλείονας χεῖρας εἶνε ἡ βυρσοδεψικὴ· ἡ δὲ πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1821 ἀκμάζουσα βιομηχανία τῶν ἀλατῶν, ἥτις παρῆγε τὰ μέσα τοῦ ζῆν εἰς τοὺς πλείστους τῶν κατοίκων τῆς κωμοπόλεως, ἐξέλιπε πρὸ καιροῦ. Ἡ Μακρυνίτσα ἦτο ἄλλοτε ἡ πρωτεύουσα τῶν βακουφίων, καὶ ὡς τοιαύτη ἐξήσκει ἐπιβροήν τινα ἐπὶ τῶν λοιπῶν χωρίων· ἀλλὰ καὶ σήμερον εἶνε ἐν τῶν δικημοτέρων χωρίων τοῦ Πηλίου, δικτηροῦν καλὰ ἐκπαιδευτικὰ καταστήματα τῶν τε ἀρξένων καὶ τῶν κορασίων, συντηρούμενα κατὰ μέγα μέρος ἐκ τοῦ κληροδοτήματος τοῦ ἀειμνήστου τέκνου αὐτῆς Βασιλείου Σουλῆνη, ὅστις ἀποθανὼν πρὸ τινῶν ἐτῶν ἐν Βάρνῃ, κατέλιπε τὸ μέγιστον μέρος τῆς περιουσίας αὐτοῦ εἰς τὰ ἐκπαιδευτικὰ καὶ φιλανθρωπικὰ καταστήματα τῆς τε δούλης καὶ τῆς ἐλευθέρως Ἑλλάδος. Ἀρχαῖα λείψανα περὶ τὴν Μακρυνίτσαν δὲν παρατηροῦνται· μόνον ἐν τῷ ναῷ τῆς Παναγίας, τῷ ἰδρυθέντι ὑπὸ τῆς οἰκογενείας τῶν Μελισσηνῶν τὸ 1272 μ. Χ. κατὰ τι χρυσόβουλον εὑρεθὲν ἐν τῇ Ταυριανῇ βιβλιοθήκῃ, ὑπάρχει ἐντετοιχιζομένη πλάξ, ἐν ἣ ἀναγινώσκεται ψήρισμα, δι' οὗ ἡ πόλις τῆς Δημητριάδος ψηφίζει τιμὰς διὰ τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν καλοκάγαθίαν εἰς τὸν ἱερέα τοῦ ναοῦ τοῦ Σαραπίδος Κρίτωνα Κρίτωνος, καὶ δρίζει νὰ ἀναρτηθῇ ἡ εἰκὼν αὐτοῦ εἰς τὸ ἐπιφανέστατον τοῦ Σαραπίου. Ἐν λοιπὸν ἡ πλάξ αὕτη εὑρέθη ἐν τῷ τό-

πῳ, τότε δεφείλομεν νὰ παραδεχθῶμεν κείμενον ἐνταῦθα ναὸν τοῦ Σαραπίδος, θεότητος Αἰγυπτιακῆς, ἧς ἡ λατρεία εἰσῆχθη εἰς τὴν Ἑλλάδα κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Αὐγούστου.

Πρὸς δυσμὰς τῆς Μακρυνίτσας ὑπέρεκται αὐτῆς ὁ βράχος τοῦ Σαρακηνοῦ, ὅστις, καλυπτόμενος πρὸ οὐχὶ μακρῶν χρόνων ὑπὸ πυκνῶν θάμνων, κατέστη σήμερον ἄδενδρος καὶ φαλακρὸς παριστῶν ἀντίθεσιν καταφανῆ πρὸς τὴν περιβάλλουσαν αὐτὸν εὐθαλῆ καὶ χλοερὰν φύσιν. Ἀλλὰ στερηθεὶς τῶν φυσικῶν καλλόνων ἐπέπερωτο ὁ βράχος οὗτος νὰ κοσμηθῇ τὴν 6 Φεβρουαρίου 1878 ὑπὸ ἀμαράντων διαφῶν τῆς ἐλευθερίας, καὶ τὸ ἄχαρι καὶ τεφροειδὲς αὐτοῦ χρῶμα νὰ μεταβληθῇ εἰς ὠραῖον πορφυροῦν ὑπὸ τοῦ αἵματος τῶν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας πεσόντων μαρτύρων. Ἐνταῦθα κατὰ τὴν ῥηθεῖσαν ἀξιολογούμενον ἡμέραν οἱ κάτοικοι τῆς Μακρυνίτσας, μαχόμενοι ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας τῶν μετὰ τῶν ἐκ τῆς Ἑλλάδος ἐθελοντῶν, ὀλίγοι πρὸς πολλοὺς καὶ ἀγύμναστοι πρὸς γεγυμνασμένους, δι' ἐνδεκαώρου κρατερῆς μάχης ἔσασαν τὸ χωρίον αὐτῶν ἀπὸ βεδιάνων καταστροφῆν καὶ ἐρήμωσιν, καταδείξαντες διὰ τῆς ἡρωικῆς ἀντιστάσεώς των, ὅτι ὁ φόβος καὶ ἡ δειλία δὲν ἐμφωλεύουσιν εἰς τὰ στήθη τὰ θερμαινόμενα ὑπὸ τοῦ ἱεροῦ τῆς ἐλευθερίας πυρός.

Ἐκ τοῦ μακροῦ καὶ περιπουδίστου προλόγου, ὃν προτάσσει τῆς ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις δημοσιευθείσης β' ἐκδόσεως τῆς Ἱστορίας αὐτοῦ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους ὁ σοφὸς καθηγητῆς κ. Κ. Παπαρηγόπουλος, παραλαβάνομεν τὸ ἐπόμενον συμπέρασμα, ἐν ᾧ ἐν κεφαλῇ ἐκτίθενται αἱ κατὰ τελευταῖα ἔτη ἐνέργειαι τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους καὶ διαγράφεται ἡ ἐν τῷ μέλλοντι πολιτεία αὐτοῦ.

Σ. τ. Δ.

Ἐν τῷ μέλλοντι πολιτεία τοῦ

ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΕΘΝΟΥΣ

Ὁ νεώτερος ἑλληνισμὸς διαφέρει ἐν πολλοῖς τοῦ ἀρχαίου. Ἐν πρώτοις τὰ διακριτικὰ αὐτοῦ στοιχεῖα δὲν εἶναι ἀπαράλλακτα οἷα τὸ πάλαι. Τὸ ἑλληνικὸν ἔθνος δὲν χωρίζεται τὴν σήμερον ἀπ' ὅλων τῶν λοιπῶν ἔθνων οὔτε κατὰ τὸ θρήσκευμα, οὔτε κατὰ τοὺς θεσμοὺς, οὔτε κατὰ τὸν βίον. Κοινὸν ἔχει τὸ θρήσκευμα πρὸς τοὺς πλείστους τῆς Ἀνατολῆς λαοὺς, κοινούς τοὺς θεσμούς πρὸς τοὺς πλείστους ἑσπερίους· καὶ αὐτὸν τὸν βίον ἀρμόζει ὁσημέραι πλείοτερον πρὸν τὸν βίον τῆς μάλλον πεπολιτισμένης μοίρας τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Ἐκ τῶν πάλαι προσόντων τὸ ἔθνος δὲν σώζει εἰμὴ τὴν γλῶσσαν καὶ τὴν συνείδησιν τῆς ἐθνικῆς ἐνότητος· προσεκτήσατο ὅμως ἤδη ἕτερόν τι, τὸ ὁποῖον δὲν εἶχεν ἐν τῇ ἀρχαιότητι, τὸν πόθον τῆς πολιτικῆς ἐνότητος. Ἐνοεῖται ἐπὶ πάντων ὅτι ὁ καθ' ἡμᾶς ἑλληνισμὸς δὲν ἔχει τὴν ἀξίωσιν νὰ ἰδιοποιηθῇ ἄλλοτρίᾳ χώρας. Ἀρκεῖται νὰ διασώσῃ τοὺς ὑπὸ ἐπιδραμόντων ἀλλοφύλων ἀπειλουμένους ὁμογενεῖς ἐν χώραις, αἵτινες ἀνήκουσιν αὐτῷ ἀπ' αἰῶνος. Οὕτω ὅμως τεθέντος

ὅτι τὸ ἑλληνικὸν ἔθνος δὲν ὀρέγεται ἄλλοτριῶν, πρὸς τί ἢ λέξις ἑλληνισμὸς, ἀφοῦ, ὡς πολλὰκις εἶπομεν, δὲν εἶναι ἀναγκαῖα εἰμὴ ἐπὶ τῆς μεταδόσεως αὐτοῦ εἰς ἑτεροφύλους; Διότι οἱ Ἕλληνες εἶναι ἔτι διηρημένοι εἰς ἐλευθέρους καὶ μὴ ἐλευθέρους; ἐντεῦθεν δ' ἐν τῇ πολιτικῇ αὐτοῦ ἐκδοχῇ τὸ ὄνομα τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους ἠδύνατο νὰ περιορισθῇ εἰς μόνους τοὺς κατοίκους τοῦ ἐλευθέρου κράτους. Τοῦτου λοιπὸν ἕνεκα ἐλογίσθη ἀπαραίτητον νὰ ἐκδηλωθῇ δι' ἰδίου ὄρου, μὴ διαφορομένου, ἡ ἠθικὴ καὶ πνευματικὴ ἐνόττης τοῦ πολιτικῶς δεδιχοτομημένου ἔθνους.

Ἡ πολιτικὴ ἐνόττης δὲν δύναται νὰ συμπληρωθῇ εἰμὴ ἐὰν τὸ ἑλληνικὸν ἔθνος πολιτευθῇ προνοητικώτερον καὶ πρακτικώτερον ἢ κατὰ τὴν παρελθούσαν πεντηκονταετίαν. Δὲν λέγομεν ὅτι οὐδὲν ἔπραξε πρὸς τοῦτο κατὰ τὸν μακρὸν ἐκεῖνον χρόνον. Ἡ παράκρουσις τοῦ 1844 ὑπῆρξεν ἀκαριαία. Τῷ 1854 καὶ τῷ 1878 ἐδόθη ἐπικουρία οὐ μικρὰ εἰς τὰ κινήματα τῶν μεθορίων χωρῶν. Τῷ 1863 ἦ ἐν Ἀθήναις δευτέρα ἐθνικὴ συνέλευσις, μὴ δυναμένη νὰ ὑποδεχθῇ εἰς τοὺς κόλπους αὐτῆς τοὺς πληρεξουσίους τῶν ὑποδούλων ἐπαρχιῶν, ζητοῦσα δὲ παραμυθίαν τινὰ ἐν τῇ πολιτικῇ ταύτῃ ἀμηχανίᾳ, ἐκάλεσεν ὡς ἰσοτίμους καὶ ἰσοψήφους τοὺς ἀντιπροσώπους τῶν ἐκτὸς τοῦ τουρκικοῦ κράτους ἀποικιῶν. Τῷ 1867 καὶ 1868 τὸ βασιλεῖον ὑπέστη θυσίας πολλὰς ὑπὲρ τῆς κρητικῆς ἐπαναστάσεως, τοῦ γενναιοτάτου τῶν ἔργων τῆς παρούσης γενεᾶς. Τῷ 1869 ὀργανώθη ἄμυνά τις κατὰ τῆς ἐπιδρομῆς τοῦ βουλγαρισμοῦ ἐν χώραις ἑλληνικαῖς. Τῷ δὲ 1880 ἠθροίσθη στρατὸς τῇ ἀληθείᾳ μέγας ὡς πρὸς τὸν τῆς Ἑλλάδος πληθυσμόν. Ἀλλὰ τὰ πάντα ἐγένοντο βραδέως καὶ αὐτοσχεδίως. Κατ' ἀρχὰς ἐμείναμεν ὅλως ἀπρακτοῦντες, ἔπειτα δ' ἐπεδόθημεν εἰς ἐπιχειρήματα, τὰ ὁποῖα δὲν ἠδύνατο εἰμὴ νὰ ἀποτύχωσιν, ἅτε μὴ ἐπερειδόμενα εἰς πεζικὴν καὶ ναυτικὴν δύναμιν δεόντως κατηρητισμένην. Ἡ μὲν περὶ τῆς συντηρήσεως τοῦ ἔξω ἑλληνισμοῦ φροντίς δὲν ἐπῆλθεν, εἰμὴ ἀφοῦ οἱ Βούλγαροι προέδραμον ἡμῶν κατὰ μίαν ὄλην εἰκοσαετίαν, ἡ δὲ στρατιωτικὴ τῆς χώρας σύνταξις ἤρξατο τοσοῦτον ὀψέ, ὥστε δὲν ἐλογίσθη ἀξιόμαχος κατὰ τὴν κρισιμωτάτην τοῦ νεωτέρου ἡμῶν βίου ὥραν. Ὅ,τι ἐλάβομεν, τὸ ὀφείλομεν κυρίως εἰς τὸ ἠθικὸν κεφάλαιον ὅπερ ἐκληροδότησαν ἡμῖν τὰ ἀειμνήστα τῆς ἐπαναστάσεως κατορθώματα καὶ ἡ θαυμαστὴ ἐν ταῖς αὐτοχίαις καρτερίᾳ αὐτῆς. Τὸ κεφάλαιον ὅμως τοῦτο δαπανώμενον καὶ μὴ ἀναπληρούμενον, ἀναγκαιῶς ἐξηντλήθη. Οἰαδήποτε δὲ καὶ ἂν ἦναι αἱ δοκιμασίαι, δι' ὧν πέπρωται ἔτι νὰ διέλθῃ τὸ ἑλληνικὸν ἔθνος, καθήκον αὐτοῦ εἶναι νὰ παρασταθῇ ἐτοιμοπόλεμον ἐν δέοντι καιρῷ· καὶ ἐν τῷ μεταξύ νὰ σώσῃ τοὺς ὁμογενεῖς τῶν ὑποδούλων χωρῶν ἀπὸ τῶν ἀδιαλείπτως κατ' αὐτῶν τεκταινομένων ἐπιβουλῶν, διότι μακρὰ πεῖρα ἀπέδειξεν, ὅτι, ἐὰν

ἐγκαταλειφθῶσιν εἰς τὰς ἰδίας δυνάμεις, κινδυνεύουσι τὸν ἔσχατον κίνδυνον, ὃ δὲ ἑλληνισμὸς, ἐὰν, ὃ μὴ γένοιτο, πάθῃ τὸν νέον τοῦτον ἀκρωτηριασμόν, θέλει ἀπολέσει τὸ κυριώτατον ἐπὶ τῶν χωρῶν ἐκεῖνων δικαίωμα αὐτοῦ. Ἡ ὕλικὴ εὐημερία, εἰς ἀνάπτυξιν τῆς ὁποίας τὸ ἔθνος ἐργάζεται μετὰ ζήλου ἐξαίρετου, εἶναι βεβαίως παράγων ἀπαραίτητος πολιτικοῦ μεγαλείου. Ἀλλὰ μὴ λησμονήσῃ ὅτι διὰ τοῦ γιγαντώδους ἀγῶνος, ὅστις διεξήχθη πρὸ δεκαετίας μεταξύ δύο ἐκ τῶν ἰσχυροτέρων καὶ τῶν μᾶλλον πεπολιτισμένων τῆς γῆς πολιτειῶν, ὃ κόσμος ἔλαβε νέαν ἀπόδειξιν ὅτι καὶ νῦν, ὅπως τὸ πάλαι, οἱ θησαυροὶ τοῦ Κροίσου δὲν ἀρκοῦσιν εἰς σωτηρίαν τῶν ἐθνῶν.

Ὁ ἱστορικὸς δὲν συντάσσει πολιτικὰ προγράμματα, ἐξάγει ὅμως ἐκ τοῦ παρελθόντος μαθήματα, τὰ ὁποῖα δύναται νὰ ἀποβῶσι χρήσιμα εἰς τὸν πολιτικὸν ἄνδρα. Καίτοι δὲ τὰ πορίσματα ταῦτα εἶναι θλιβερά, ἀνάγκη νὰ τὰ συγκεφαλαιώσωμεν, διότι ὁ πρῶτος ὅρος τῆς σωτηρίας τῶν ἐθνῶν εἶναι ἡ ἀκριβὴς ἐπίγνωσις τῆς ἀληθοῦς αὐτῶν καταστάσεως. Ὁ ἑλληνισμὸς δὲν ἐπέπλευσεν ἐπὶ τετρακισχίλια περίπου ἔτη εἰμὴ ῥίπτων ἐκ διαλειμμάτων μέρος τοῦ φορτίου αὐτοῦ εἰς τὸν τρικυμιῶδες πέλαγος, ὑπὸ τοῦ ὁποῖου ἠπειλεῖτο νὰ καταποντωθῇ. Οὐ μόνον δὲ κατὰ τὸν ἀριθμὸν ἠλαττώθη, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν ἐσωτερικὴν δύναμιν. Πλὴν τούτου, ἐνῶ οὔτε ἡ ῥωμαϊκὴ κυριαρχία ἐπεχείρησε νὰ ἐκλατινίσῃ αὐτὸν, οὔτε ἡ ὀσμανικὴ νὰ τὸν ἐξισλαμίσῃ, τὴν σήμερον πολεμεῖται ὅσον οὐδέποτε ἄλλοτε εἰς τὰς ὑποδούλους ἑλληνικὰς χώρας, ὑπὸ πολυαριθμῶν φυλῶν καὶ ἐπικρατειῶν, αἵτινες διαφωνοῦσι μὲν πρὸς ἀλλήλας ἅτε ἐπιδιώκουσαι ἴδιον ἐκάστη πολιτικὸν σκοπὸν, ἐν κοινὸν ὅμως πᾶσαι ἔχουσι συμφέρον, νὰ καταστήσωσιν ἐκποδὸν τὸν ἀρχαῖον κάτοχον. Ἐὰν δὲ τοιαῦτα πράττωσιν ἀπὸ τοῦδε, πρόδηλον ὅτι ἐν τῇ περιπτώσει καταλάβωσι τὴν ἀρχὴν, οἱ αὐτοὶ ὁμόφλοι ἡμῶν θέλουσι πάθει ὅ,τι ἔπαθον αἱ πρό τινων μόλις δεκαετηρίδων τοσοῦτον ἀνθηραὶ ἑλληνικαὶ ἀποικίαι τῆς Οὐγγαρίας, τῆς Βλαχίας, τῆς Μολδαβίας. Τὰ ὀνόματα Ἕλληνες, ἑλληνικὸν ἔθνος, ἑλληνισμὸς, θέλουσι περιορισθῇ εἰς τὴν νοτιωτάτην ἄκραν τῆς μεγάλης χερσονήσου. Καὶ αὕτη ὅμως αὕτη ἡ μικρὰ γωνία δὲν θέλει διαφύγει ποικίλας ἐπιβουλᾶς, διότι, ὅσα μικρὰ καὶ ἂν ἦναι, κατέχει καιριώτατά τινα σημεῖα τῆς ἀνατολικῆς μεσογείου, ὥστε τὸ τελικὸν συμπέραςμα εἶναι ὅτι ἡ τύχη τοῦ ἑλληνισμοῦ προαγγέλλεται ἐπισφαλεστάτη, ἐὰν διὰ πάσης θυσίας δὲν ἀγωνισθῇ ὑπὲρ τῆς ἐνόττητος αὐτοῦ. Τὸ οἰκοδόμημα ἢ θέλει ἀπαρτισθῇ ἢ θέλει καταρρεύσει. Μὴ ὑπολάβωμεν δὲ ἄπελπιν τὸν ἐπιβαλλόμενον ἀγῶνα, ἀναλογιζόμενοι ὅτι ὁ ἐτοιμοπόλεμος εὐρίσκει συνήθως συμμάχους ἢ τοῦλάχιστον ἐπιτυγχάνει συμφέροντας ὄρους, καὶ πρὸ πάντων ἐνθυμούμενοι τὸ τί ἐγένετο ἐν αὐτῇ ταύτῃ τῇ γῇ

καὶ ἐν αὐτῇ ταύτῃ τῇ θαλάσῃ πρὸ ἐτῶν μόλις ἐξήκοντα.

Η ΗΜΕΡΑ ΕΚΕΙΝΗ

[Ἐκ τῶν τοῦ Ἐδμόνδου De Amicis].

Σεῖς—ἔλεγέ ποτε δεσποινίς τις πρὸς ἀξιωματικὸν ἀρτίως ἐκ τοῦ πολέμου ἐπανακάμψαντα—εἶπατέ μοι σεῖς, τί ἀληθῶς αἰσθάνεται τις κατὰ τὰς φοβερὰς ἐκείνας στιγμὰς. Ἔστὲ εἰλικρινῆς, σὰς παρακαλῶ. Σεῖς οἱ στρατιωτικοὶ, ὁσάκις ὀμιλήτε περὶ πολέμου, τὰ κόπτετε πολὺ κατὰ τὴν ἀλήθειαν, καὶ πάντοτε εὕρισκετε κάποιον νὰ τὰ καταπίνῃ· ἀλλ' ἐγὼ δὲν εἶμαι τοιαύτη, σὰς προειδοποιῶ. Εἶπατέ μοι τὴν ἀλήθειαν καὶ μόνην τὴν ἀλήθειαν, χωρὶς πολλὰς ῥητορικὰς φράσεις, διότι περιγραφὰς μαχῶν ἔχω ἀναγνώσει ἀρκετὰς εἰς τὰ βιβλία, καὶ ὅλαι εἶνε κομμένα ἐπάνω εἰς τὸ αὐτὸ σχέδιον.

— Τί νὰ σὰς εἶπω ; . . . τόσον εὐκολον σὰς φαίνεται ; χωρὶς νὰ προστοιμασθῶ ; Δότε μοι καιρὸν τοῦλάχιστον νὰ τακτοποιήσω τὰς ἀναμνήσεις μου, ἀλλέως θὰ σὰς προσφέρω κανὲν σύρραμμα χωρὶς ἀρχὴν καὶ τέλος.

— Ὅχι, κύριέ μου· δὲν θέλω προστοιμασίας. Δὲν ἐπιθυμῶ ν' ἀκούσω φιλοσοφικὴν διατριβὴν, καὶ ἔτι ὀλιγώτερον σελίδα τινὰ στρατιωτικῆς ἱστορίας. Εἶπατέ μοι οὕτως, ἀπροπαρασκευάστως, ὅπως σὰς ἔλθῃ εἰς τὸ στόμα, πᾶν ὅ,τι ἠσθάνητε καὶ εἶδτε. Ἐμπρὸς λοιπόν ! Θέλετε παρακλησεις ; ὀμιλήσατε.

— Τὸ θέλετε ἀφεύκτως ;

— Ὅμιλήσατε.

— Θὰ ὀμιλήσω· ἀλλὰ προσέξατε, οὔτε μίαν λέξιν θὰ εἶπω περισσώτερον ἀφ' ὅ,τι εἶδον. Ἄν ἡ διήγησις δὲν σὰς διασκεδάσῃ πολὺ, ἐγὼ δὲν πταίω.

— Ἔστὲ εἰλικρινῆς καὶ μὴ ζητεῖτέ τι πλέον ἀρχίσατε.

— Ἀρχίζω· καὶ πρῶτον πάντων. . . πρέπει νὰ δώσω ὑμῖν ἰδέαν τινὰ περὶ τοῦ ἐδάφους. Προσέξατε· ὑποθέσωμεν ὅτι τοῦτο εἶνε ἡ ἄλυσις τῶν Ἄλπεων. Ὁ προμαχὼν ἐκεῖνος ὅστις διακρίνεται...

— Τοπογραφίαν κάμνετε ; . . ὦ, δι' εὐσπλαγχνίαν !

— Δὲν θέλετε ; τότε ἐξηγοῦμαι κάλλιον κατ' ἄλλον τρόπον. Ὑποθέσωμεν ὅτι εὕρισκόμεθα ἐν τῷ μέσῳ τῆς πεδιάδος, εἰς τὸ ὑπαιθρον, τὴν πρῶταν ὥραίαν θερινῆς ἡμέρας διαυγοῦς καὶ γαληναίας. Ὑποθέσωμεν ὅτι ἀπ' ἐδῶ, ἀπὸ τοὺς πόδας μας, ἀρχεται τὸ ἔδαφος ὑψούμενον ἠρέμα, καὶ ἀναβαίνει, ἀναβαίνει, ἀναβαίνει ἕως ὅτου σχηματίζει εὐμορφον λόφον, εὐρύν, ὑψηλόν, ἔχοντα καμπύλας κανονικάς, ἢ κορυφὴν τοῦ ὁποίου διαγράφεται εἰς τὸν ὀρίζοντα, ἐκεῖ, ἐν τέταρτον, ἡμίσειαν ὥραν μακρὰν τῆς θέσεως ταύτης. Ὁ λόφος εἶνε χριστέστατος, καταπράσινος, μέχρι τοῦ μέ-

σου τοῦ πρανοῦς φαίνονται διεσκορπισμέναι ἐπ' αὐτοῦ φραγαί, δένδρα, μακραὶ σειραὶ ἀμπέλων. Ἀύλακες ρυτιδοῦσι τὴν ἐπιφάνειάν του, καθ' ὅλας δὲ τὰς διευθύνσεις διασχίζεται ὑπὸ ἀτραπῶν καὶ ὑπὸ τοιχίσκων συγκειμένων ἐκ μικρῶν λιθαρίων, οἷτινες συνήθως χρησιμεύουσιν ὡς σύνορα τῶν κτημάτων· ἐδῶ μία ἔκτασις ἐδάφους ; γέμουσα χόρτου καὶ θάμνων· ἐκεῖ τὸ ἔδαφος φαίνεται ἐσκαμμένον καὶ διεσπικρμένον ὑπὸ λίθων· ἐντεῦθεν τεμάχιόν τι ὀμαλόν, ἐπίπεδον σχεδόν· ἐκεῖθεν αἰφνιδίως τὸ ἔδαφος γίνεται ἀνώμαλον καὶ γυμνόν. Σὰς τὸ παρέστησα καλῶς ; τὸ φαντάζεσθε ; τὸ βλέπετε τώρα ;

— Τὸ βλέπω.

— Καλῶς. Ὑποθέσατε καὶ ἐν ἄλλο ἀκόμη. Φαντάσθητε ὅτι ἱκανὸν μέρος τοῦ λόφου, ἀπὸ τῆς κορυφῆς μέχρι τῶν προπόδων, εἶνε ἐντελῶς ἀδενδρον, γυμνόν, ἄνευ οἰκιῶν, καθαρόν, καὶ ὅτι φωτίζεται ὑπὸ τοῦ ἡλίου οὕτως, ὥστε διακρίνεται εὐκρινῶς ἕκαστος αὐλαξ, ἕκαστος θάμνος, ἕκαστος ἄνθρωπος, ἂν εὕρισκοντο ἐκεῖ ἄνθρωποι. Ὁ ἄνθρωπος φαίνεται, ἂς ὑποθέσωμεν, ὑψηλὸς τόσον, ὥστε νὰ διακρίνηται ἂν ἦνε ἀνὴρ ἢ γυνή. Γελᾶτε ; Αὐτὸ σὰς τὸ λέγω διὰ νὰ λάβητε μίαν ἰδέαν περὶ τῆς ἀποστάσεως.

— Ἐννοῶ.

— Καὶ λοιπόν ; Τώρα . . στρέψατε ὀπισθεν. Φαντάσθητε ἐδῶ, ἐκεῖ, δεξιὰ, ἀριστερά, μακρὰν, ὀπισθεν τῶν θάμνων, ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἀμπέλων, ἐντὸς τῶν αὐλάκων, ὀρθίους, καθημένους, τινὰς κατακεκλιμένους μὲ ἀσκεπὴ κεφαλὴν, ἄλλους ξεκουμβωμένους, ἄλλους μὲ τὸ ὄπλον κατὰ γῆς, ἄλλους φέροντας αὐτὸ μεταξὺ τῶν γονάτων, σιγηλοῦς, σοβαροῦς, πολλοὺς στρατιώτας, τριακοσίους, ὑποθέσωμεν, ἢ τετρακοσίους· πλείονας ἔτι· ἐν τάγμα, ἔστω. Καίπερ κεχωρισμένοι καὶ διεσκορπισμένοι, ἐν τούτοις φαίνονται τηροῦντες εἰσέτι τὴν κατὰ φάλαγγα παρατάξιν. Οἱ ἀξιωματικοὶ ἴστανται ἐν ὀμίλῳ, ἐκεῖ κατέμπροσθεν, καὶ συνομιλοῦσι ταπεινῇ τῇ φωνῇ, διὰ βραχειῶν λέξεων, διὰ μονοσυλλάβων, διὰ νευμάτων· ἀπὸ καιροῦ δὲ εἰς καιρὸν στρέφουσι τὸ βλέμμα ἐκεῖ ἐπάνω, πρὸς τὴν πέριξ, πρὸς τὰ ὀπίσω. Περισσότερον ὅμως κυττάζουσιν ὑψηλὰ, φαίνονται ὡσεὶ περιμένοντες πάντες κάτι ἐκεῖθεν· πάντα τὰ βλέμματα διευθύνονται πρὸς τὴν κορυφὴν. Κάτι θὰ φανῇ ἐκεῖθεν ἐντὸς ὀλίγου. Καὶ τῷ ὄντι· ἰδέτε ἐκεῖ πρὸς ἀριστερά ἐπὶ τῆς κορυφῆς, ἐκεῖ ὅπου φαίνεται τὸ σύμπλεγμα ἐκεῖνο τῶν κυπαρίσσω· βλέπετε τὸ μελανὸν ἐκεῖνο καὶ μακρὸν στίγμα, ὅπερ κινεῖται καὶ προχωρεῖ σιγὰ σιγὰ, καὶ ὀμοιάζει πρὸς τὴν σικιὰν ἣν σχηματίζουν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ἀπομεμονωμένα τινὰ νεφίδρια περῶντα πρὸ τοῦ ἡλίου ; ἰδέτε, ἰδέτε πῶς προχωρεῖ καὶ πῶς διαστέλλεται ! Εἶνε φάλαγξ στρατιωτῶν· εἶνε πολλοὶ, ἀληθῶς ; Μὰς φαίνεται ὅτι κινοῦνται βραδύτατα, ἀλλὰ τοῦτο προέρχεται ἐκ τῆς ἀπο-